Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta

LAUSUNTO

14.12.2018

Eduskunta
Hallintovaliokunta

Asia: HE 60/2018 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laeiksi digitaalisten palvelujen tarjoamisesta sekä sähköisestä asioinnista viranomaistoiminnassa annetun lain muuttamisesta

Vammaisten henkilöiden oikeuksien neuvottelukunta (VANE) kiittää mahdollisuudesta lausua hallituksen esitykseen.

Yleistä

VANE lausuu hallituksen esityksestä ensisijassa YK:n vammaisten henkilöiden oikeuksien yleissopimuksen näkökulmasta. VANE pitää esitettyjä **lähtökohtia** kannatettavina. VANEn mielestä YK:n vammaissopimus on huomioitu esityksessä kiitettävästi ja oman lainsäädännön tarpeellisuus on perusteltu huolella. Esityksellä implementoidaan muun muassa YK:n vammaissopimuksen artikloja 5 Tasa-arvo ja yhdenvertaisuus, artikla 9 Esteettömyys ja saavutettavuus ja 13 Oikeussuojan saavutettavuus. VANE pitää soveltamisalan kansallista laajennusta pankki- ja vakuutuspalveluihin voimaantulon myöhentämisestä huolimatta erittäin kannatettavana, samoin sähköisen tunnistautumisen sisältymistä esitykseen.

1 luku

VANE pitää lain tarkoitusta YK:n vammaissopimuksen implementointia edistävänä. VANE pitää vammaisten ihmisten kannalta tärkeänä, että esityksessä on noudatettu direktiivin kannustetta laajentaa soveltamisalaa. VANE pitää kuitenkin valitettavana, että työpaikkojen intra- ja ekstranet-palvelut jäävät soveltamisalan ulkopuolelle lukuun ottamatta hallintopalveluja. Tämä voi aiheuttaa, kohtuullisista mukautuksista huolimatta, tosiasiallisesti esteen vammaisten ihmisten työllistymiselle ja itsenäiselle työssä selviämiselle. Koulutuksen ja varhaiskasvatuksen rajaaminen soveltamisalan ulkopuolelle on sekin valitettavaa. Vaikka kyse on rajatuista ryhmistä ja tilanteista, voi näissä rajatuissakin ryhmnissä ja tilanteissa olla mukana vammaisia lapsia ja oppilaita, eikä heidän osallistumisensa opetukseen ole silloin yhdenvertaista. YK:n vammaissopimuksen 24 artikla edellyttää osallistavaa koulutusjärjestelmää kaikilla tasoilla. VANE pitää kannatettavana, että aikasidonnaisen materiaalin osalta on tallennettava materiaali otettu soveltamisalan piiriin.

2 luku

VANE pitää luvun 2 esityksiä kannatettavina, erityisesti luvun velvoitteita viranomaisille testata palvelun käytettävyyttä. On myös tärkeää, että sähköisen palvelun rinnalla tarjotaan vaihtoehtoisia palvelumahdollisuuksia ja turvataan niiden ihmisten asiointi, joilla ei ole mahdollisuutta sähköiseen asiointiin.

3 luku

Pykälässä 7 on avattu hyvin havaittavuutta, ymmärettävyyttä, hallittavuutta ja toimintavarmuutta. Pykälän 8 kohtuuton rasite; VANE pitää kannatettavana, ettei kohtuuttomuus koske uutta palvelua, eikä kohtuuttomaan rasitteeseen voi vedota jälkikäteen, vaan kohtuuttomuus tulee arvioida etukäteen. 9 pykälän osalta VANE pitää niin ikään tärkeänä, että myös palautteenantomahdollisuuden tulee olla saavutettava.

4 luku

VANE pitää pykälän 14 uhkasakkomahdollisuutta kannatettavana. Vastaava säännös on toiminut yhdenvertaisuus- ja tasa-arvolautakunnan kohdalla.

Vaikutusten arvioinnista

Vaikka esityksen taloudelliset vaikutukset ovatkin osalle toimijoista merkittäviä, ovat ne pääosin kuitenkin kertaluonteisia ja liittyvät toimintaan, joka tulee joka tapauksessa uusittavaksi aika ajoin. Saavutettavuus on edellytys sähköisten palvelujen käytön lisäämiselle ja sillä saavutetaan myös kokonaisvaltaisia säästöjä. Esimerkiksi esityksessä mainittujen vammaisten henkilökohtaisten avustajien kustannusten säästöjen lisäksi säästöjä saavutetaan myös kuljetuspalveluissa, kun asiointi ei edellytä paikan päällä käyntiä. Myös mahdollisuus toimia itsenäisesti on monelle vammaiselle ihmiselle itseisarvo ja tukee YK:n vammaissopimuksen artiklan 19 velvoitteita, jossa todetaan mm.:*”….koko väestölle tarkoitetut yhteisön palvelut ja järjestelyt ovat vammaisten henkilöiden saatavissa yhdenvertaisesti muiden kanssa ja vastaavat heidän tarpeitaan.”* EU:ssa on valmisteilla myös esteettömyysdirektiivi.

Muuta kommentoitavaa:

VANE pitää tärkeänä, että myös jatkossa lain täytäntöönpanossa osallistetaan vammaiset ihmiset täysimääräisesti YK:n vammaissopimuksen artiklan 4(3) mukaisesti.

VAMMAISTEN HENKILÖIDEN OIKEUKSIEN NEUVOTTELUKUNTA

Eveliina Pöyhönen
puheenjohtaja

Merja Heikkonen
pääsihteeri